

روش‌شناسی تفسیر نمونه آیت الله مکارم شیرازی

محمود صادقی فیشانی

www.ketab.ir

سرشناسه	: صادقی فیشانی، محمود، ۱۳۵۷ -
عنوان قراردادی	: تفسیر نمونه. شرح
عنوان و نام پدیدآور	: روش شناسی تفسیر نمونه آیت الله مکارم شیرازی / محمود صادقی فیشانی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر دا، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۳۷-۱۸-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: مکارم شیرازی، ناصی، ۱۳۰۵ - . تفسیر نمونه: تفسیر و بررسی تازه ای درباره قرآن مجید
موضوع	: تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴ -- نقد و تفسیر
موضوع	: Criticism -- 20th century -- Shiite hermeneutics & Qur'an interpretation
رده بندی زنگره	: ۱۳۹۶ ۷۰۸۷ ت ۷۸/۹۸ BP
رده بندی دیوبند	: ۲۹۷/۱۷۹
شماره کتابخانه ملی	: ۳۶۵۸۰۶۷

انتشارات دا

دفتر نشر: میدان انقلاب، خ ج مائده - جنوبی، کوچه دانشور، پلاک ۵، واحد ۸
تلفن: ۶۶۴۲۱۵۳۴ - ۶۶۵۶۷۳۶۲

نام کتاب: روش شناسی تفسیر نمونه آیت الله مکارم شیرازی

مؤلف: محمود صادقی فیشانی

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

طراحی جلد: خاطره باقری راد

صفحه آرایشی: مرتضی مهاجر

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۳۷-۱۸-۶

کلیه ی حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر و مؤلف محفوظ است و هرگونه کپی برداری از آن پیگرد قانونی دارد

فهرست

۹.....	چکیده
۱۱.....	فصل اول: کلیات
۱۱.....	مقدمه
۱۳.....	پیشگفتار
۱۵.....	تعریف اصطلاحات
۱۵.....	روش
۱۵.....	گرایش
۱۵.....	روش تفسیر
۱۵.....	گرایش تفسیر
۱۶.....	روش شناسی
۱۶.....	تفسیر
۱۶.....	تأویل
۱۷.....	انواع روش های تفسیری
۱۷.....	انواع گرایش های تفسیری
۱۹.....	فصل دوم: تفسیر نمونه و نویسندگان
۱۹.....	بخش اول: گذری بر زندگی مؤلفان
۲۰.....	گذری بر زندگی آیت الله مکارم شیرازی
۲۰.....	دوران تحصیل
۲۱.....	استادان و دوستان
۲۲.....	فعالیت های علمی و فرهنگی
۲۴.....	فعالیت های سیاسی
۲۵.....	همکاران آیت الله مکارم در تدوین تفسیر نمونه

۲۵	۱. محمد رضا آشتیانی
۲۶	۲. محمد جعفر امامی
۲۹	۳. داود الهامی
۳۰	۴. اسداله ایمانی
۳۲	۵. عبدالرسول حسنی
۳۳	۶. سید حسن شجاعی کیاسری
۳۵	۷. سید نوراله طباطبایی
۳۷	۸. محمود بدالهری
۳۹	۹. محسن فرائح
۴۰	۱۰. محمد محمدی اشتراردی
۴۲	بخش دوم: ویژگی های تفسیر نمونه
۴۲	هدف از نگارش
۴۴	منابع تفسیر نمونه
۴۶	چگونگی چینش مطالب در تفسیر نمونه
۴۸	مزایای تفسیر نمونه
۴۹	چگونگی تدوین تفسیر نمونه
۵۰	نثر تفسیر نمونه
۵۱	فهرست موضوعی تفسیر نمونه
۵۵	فصل سوم: درآمدی بر روش شناسی تفسیری
۵۵	الف - روش شناسی
۵۶	۱- روش در لغت
۵۶	۲- مفهوم روش شناسی
۵۶	۳- روش شناسی تفسیر
۵۸	۴- تاریخچه روش های تفسیری
۶۰	۵- فایده و ارزش روش شناسی تفاسیر
۶۱	ب- تفسیر
۶۱	۱- تفسیر در لغت
۶۱	۲- تفسیر در اصطلاح
۶۴	۳- واژه تفسیر در قرآن

۶۴	ج- تأویل
۶۴	۱- تأویل در لغت
۶۵	۲- تأویل در اصطلاح
۶۷	۳- معنی تأویل در تفسیر نمونه
۶۸	۴- واژه تأویل در قرآن
۷۳	۵- تفاوت تفسیر و تأویل
۷۴	د- تنزیل و تطبیق
۷۵	س- انواع روش‌های تفسیری
۷۷	۱- تفسیر قرآن، قرآن
۷۸	حجیت تفسیر با قرآن
۷۸	اقسام تفسیر قرآن به قرآن
۷۹	۲- تفسیر روایی
۸۰	حجیت «سنت» در تفسیر
۸۱	۳- تفسیر علمی
۸۲	مفهوم تفسیر علمی
۸۳	شیوه‌های تفسیر علمی
۸۳	۴- تفسیر عقلی و اجتهادی
۸۶	حجیت عقل در تفسیر قرآن
۸۶	روش‌های استفاده از عقل در تفسیر
۸۸	نقش‌های مختلف عقل به عنوان منبع تفسیر
۹۱	۵- تفسیر اشاری
۹۲	۶- تفسیر به رأی
۹۳	روش تفسیر به رأی
۹۶	روایت در خصوص تفسیر به رأی
۹۹	۷- روش تفسیر جامع (تلفیقی)
۹۹	نمونه‌هایی از تفاسیر جامع شیعه
۱۰۱	فصل چهارم: روش‌شناسی تفسیر نمونه
۱۰۲	روش تفسیر عقلی، اجتهادی
۱۰۳	جایگاه عقل در تفسیر نمونه

۱۰۹	نمونه هایی از تفسیر عقلی در تفسیر نمونه
۱۱۲	استفاده از عقل برای شناخت موجودات ناشناخته
۱۱۲	۱- جن
۱۱۵	۲- ملائکه
۱۱۷	روش تفسیر علمی
۱۱۷	نظر آیت الله مکارم درباره تفسیر علمی
۱۲۱	علم در عرصه تفسیر نمونه
۱۲۵	روش تفسیر علمی در تفسیر نمونه
۱۲۵	۱- خلاصه گویی
۱۲۶	۲- ساده گوئی
۱۲۷	بررسی مواردی از تفسیر علمی در تفسیر نمونه
۱۲۷	۱- حرمت خون و گوشت حرام
۱۲۹	۲- اثر بهداشتی و درمانی روزه
۱۳۰	۳- آثار الکل
۱۳۱	۴- چشمک ستارگان
۱۳۱	۵- حرکت زمین و خورشید
۱۳۲	۶- مواردی دیگری از نظریات علمی در تفسیر نمونه
۱۳۴	الف - روش تفسیر قرآن به قرآن
۱۳۴	تفسیر قرآن به قرآن در تفسیر نمونه
۱۳۴	سوره بقره، آیه ۱۵۱
۱۳۷	سوره بقره، آیه ۱۵۵
۱۴۰	سوره بقره، آیه ۱۵۹
۱۴۲	سوره بقره، آیه ۱۶۸
۱۴۴	ب - روش تفسیر روایی
۱۴۴	نمونه هایی از تفسیر روایی در تفسیر نمونه
۱۴۴	ذکر خدا در روایت
۱۴۵	صبر در روایت
۱۴۶	فلسفه امتحان الهی در روایت
۱۴۶	کتمان در روایت

۱۴۷	خطوات شیطان در روایت
۱۴۸	علت حرمت گوشت مردار در روایت
۱۴۸	اهمیت وصیت در روایت
۱۴۹	اهمیت روزه در روایت
۱۵۰	اهمیت دعا در روایت
۱۵۳	طلوع فجر در روایت
۱۵۳	رشوه در روایت
۱۵۴	توجه به اسباب نزول در تفسیر نمونه
۱۵۵	نمونه هایی از آیات شان نزول در تفسیر نمونه
۱۵۹	فصل پنجم گرایش های تفسیری تفسیر نمونه
۱۵۹	تعریف گرایش
۱۶۰	تفاوت روش و گرایش
۱۶۱	انواع گرایشهای تفسیری در تفسیر نمونه
۱۶۱	۱. گرایش ادبی
۱۶۲	ویژگی گرایش ادبی
۱۶۲	نمونه های از تفاسیر ادبی
۱۶۳	گرایش ادبی در تفسیر نمونه
۱۶۳	نمونه هایی از تفسیر لغوی در تفسیر نمونه
۱۶۷	۲. گرایش فقهی
۱۶۸	ویژگی های گرایش فقهی در تفسیر
۱۶۸	مهم ترین تفاسیر فقهی شیعه
۱۶۹	نمونه هایی از گرایش فقهی در تفسیر نمونه
۱۶۹	نماز
۱۷۴	روزه
۱۸۰	حج
۱۸۴	حلال و حرام
۱۸۶	۳. گرایش کلامی
۱۸۷	کلام در لغت و اصطلاح
۱۸۸	گرایش کلامی در تفسیر

۱۸۸	مهم‌ترین تفاسیر کلامی
۱۹۰	گرایش‌های کلامی در تفسیر نمونه
۱۹۰	توحید
۱۹۰	نبوت
۱۹۲	معاد
۱۹۳	جبر و اختیار
۱۹۴	شفاعت
۱۹۶	مواردی دیگر از گرایش کلامی در تفسیر نمونه
۱۹۶	۴. گرایش عصری و اجتماعی
۱۹۷	ویژگی‌های گرایش اجتماعی
۱۹۸	تفسیر عصری
۲۰۰	مهم‌ترین مبانی و شاخصه‌های تفسیر اجتماعی
۲۰۰	جهت‌گیری‌های عصری و اجتماعی در تفسیر نمونه
۲۰۰	سوره نساء، آیه ۱۳۹
۲۰۱	سوره بقره، آیه ۱۵۴
۲۰۱	سوره بقره، آیه ۲۱۳
۲۰۴	سوره نساء، آیه ۱۱
۲۰۵	سوره آل عمران، آیه ۱۳۷
۲۰۷	مواردی دیگر از گرایش عصری و اجتماعی در تفسیر نمونه
۲۰۸	نتیجه‌گیری
۲۱۰	فهرست منابع

چکیده

«وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لَتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ»^۱

هر مفسری با جهت گیری و دیدگاه خاصی به قرآن روی آورده و همین دیدگاه‌های گوناگون موجب شده تا تفاسیر قرآن نیز براساس روش‌ها و گرایش‌های تفسیری چندگانه و گوناگون شوند. بدین جهت شناخت هر تفسیری از جمله تفسیر نمونه، در گرو شناخت روش‌های تفسیری و شناخت روش‌ها در گرو شناخت شخصیت مفسر، دانش و گرایش‌های فکری و اعتقادی و مبانی تفسیر و تأویل پژوهی او است. در این رساله با طرح ایده روش‌شناسی تفسیر نمونه، ضمن برشمردن ویژگی‌های کلی این تفسیر، به تقسیم‌بندی، بررسی و مطالعه مصداقی روش‌ها و گرایش‌ها با سبب اولویت روش در آن پرداخته شده است.

در فصل اول این پژوهش، بررسی کلیات پیرامون موضوع تحقیق پرداخته شده است. در فصل دوم به بررسی شیوه و حال نویسندگان تفسیر نمونه و ویژگی‌های کلی تفسیر نمونه پرداخته شده است.

در فصل سوم به شرح و بررسی مفاهیم اصطلاحاتی چون تفسیر، تأویل، روش‌شناسی، انواع روش‌های تفسیری و سایر مباحث پیرامون روش‌شناسی واژه‌ها پرداخته شده است. در فصل چهارم که مهم‌ترین فصل این پژوهش می‌باشد به تبیین و بررسی روش تفسیری نویسندگان تفسیر نمونه همراه با اولویت روش و نمونه‌هایی از نوع نگرش آن‌ها به عقل، قرآن، سنت، علم و چگونگی استفاده از آن‌ها در تفسیر نمونه پرداخته شده است.

در فصل پنجم هم به گرایش‌های تفسیری، تفسیر نمونه پرداخته شده و اولویت‌های مهمی همچون گرایش ادبی، کلامی، فقهی و عصری و اجتماعی، نمونه‌گیری و ارائه شده است. پس از بررسی موارد فوق نتیجه‌گیری شده است که تفسیر نمونه در طبقه روش‌های تفاسیر، در شمار تفاسیر جامع (تلفیقی) جای می‌گیرد ولی گرایش عمده در این تفسیر فقهی می‌باشد. جامعیت یک تفسیر به این معنی است که اولاً: مفسر در فهم معنی و تبیین قرآن از ابزارها و دانش‌های گوناگون عصر و زمان خویش بهره برده باشد و ثانیاً: به دانش‌های مختلف آراسته بوده و در تفسیر و تبیین آیات قرآن از معارفی همچون کلام، فقه، تاریخ، اخلاق، علوم

قرآنی، علوم تجربی، فلسفه، منطق، ادبیات عرب، بلاغت و ... استفاده نموده و نگاهی همه‌جانبه به تمام این حوزه‌ها داشته باشد. تفسیر نمونه با داشتن ویژگی‌های فوق و همچنین مدد و استفاده نویسندگان آن از تمامی مصادر عقلی و نقلی، کتاب و سنت؛ و آراستگی آنان به، تسلط بروحی، تدبر و مطالعه، تفکر فعال و تقرب نسبت به گوینده، آن را در شمار تفاسیر جامع (تلفیقی) قرار داده است.

www.ketab.ir